

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ČETRTE ODDELEK

SKLEP

Pritožba št. 33805/17
Stojan ZELJKOVIĆ
proti Sloveniji

Evropsko sodišče za človekove pravice (četrti oddelek) je 5. septembra 2017 kot senat treh sodnikov v sestavi:

Vincent A. De Gaetano, *predsednik*,
Georges Ravarani,
Marko Bošnjak, *sodnika*,

in Andrea Tamietti, *namestnik sodnega tajnika oddelka*,

ob upoštevanju navedene pritožbe, vložene 17. aprila 2017,

ob upoštevanju odločitve, da uporabi postopek pilotne sodbe in odloži svojo obravnavo pritožb, ki se nanašajo na isti sistemski problem, ugotovljen v *Ališić in dva druga proti Bosni in Hercegovini, Hrvaški, Srbiji, Sloveniji in Nekdanji jugoslovanski republiki Makedoniji* ([VS], št. 60642/08, 150. odstavek in 12. točka izreka, ESČP 2014),

po razpravi sklenilo:

DEJSTVA

1. Pritožnik Stojan Zeljković je državljan Bosne in Hercegovine, rojen leta 1943, in živi v Sarajevu. Pritožnika je pred Sodiščem zastopal M. Spaho, odvetnik iz Sarajeva.

A. Okoliščine zadeve

2. V nadaljevanju so povzete okoliščine zadeve, kakor jih je predložil pritožnik.

3. Pritožnik je imel 31. decembra 1991 manj kot 2.000 nemških mark (DEM) na svojem računu pri sarajevski podružnici Ljubljanske banke Ljubljana (za ustrezno ozadje glej *Ališić in dva druga proti Bosni in*

Hercegovini, Hrvaški, Srbiji, Sloveniji in Nekdanji jugoslovanski republiki Makedoniji ([VS], št. 60642/08, 12.–52. odstavek, ESČP 2014). Kot kaže, pritožnik od takrat ni več dvigoval sredstev. Leta 1998 so bili njegovi prihranki preneseni na privatizacijski račun, ki ga upravljajo pristojni organi v Bosni in Hercegovini (ibid., 26. in 32. odstavek).

4. Sklad Republike Slovenije za nasledstvo je 11. januarja 2017 zavrnil njegovo zahtevo za verifikacijo na podlagi drugega odstavka 2. člena Zakona o načinu izvršitve sodbe Evropskega sodišča za človekove pravice v zadevi št. 60642/08¹ (v nadaljnjem besedilu: zakon o izvršitvi sodbe v zadevi Ališić – glej 8. odstavek spodaj).

5. Pritožnik je 4. februarja 2017 sprožil postopek pred Upravnim sodiščem Republike Slovenije. Na dan zadnjih informacij, ki so na voljo Sodišču (6. julija 2017), je postopek še potekal.

6. Kmalu zatem je združenje varčevalcev, katerega član je pritožnik, v imenu pritožnika in drugih v njegovem položaju vložilo pobudo za oceno ustavnosti zakona o izvršitvi sodbe v zadevi Ališić. Med drugim je trdilo, da drugi odstavek 2. člena zakona o izvršitvi sodbe v zadevi Ališić ni v skladu s konvencijo, kot jo razlaga Evropsko sodišče za človekove pravice v zgoraj navedeni sodbi *Ališić in dva druga*. Čeprav se zdi, da pritožnik združenju ni dal posebnega pooblastila za začetek tega postopka, se je združenje v svoji pobudi, naslovljeni na ustavno sodišče, sklicevalo na pritožnikovo zadevo, pritožnik pa se je v svoji pritožbi, naslovljeni na Sodišče, skliceval na to pobudo. Poleg tega je namen združenja v skladu z njegovimi dokumenti o ustanovitvi prav zaščita pravic "starih" deviznih varčevalcev pri pristojnih organih v Bosni in Hercegovini in v tujini.

7. Na dan zadnjih informacij, ki so na voljo Sodišču (6. julij 2017), je postopek pred Ustavnim sodiščem Republike Slovenije še potekal.

B. Upoštevana domača zakonodaja

8. Zakon o izvršitvi sodbe v zadevi Ališić je naveden v zadevi *Hodžić proti Sloveniji* (sklep), št. 3461/08, 4. odstavek, 4. april 2017. Drugi odstavek 2. člena tega zakona se v ustreznem delu glasi:

"Neizplačana stara devizna vloga iz prejšnjega odstavka ni stara devizna vloga ali njen del, ki je bila na podlagi predpisov držav delovanja obeh podružnic iz prejšnjega odstavka prenesena na drugo pravno osebo ali na posebne račune za namene posebne uporabe. Te vloge so med drugim ... stare devizne vloge, ki so jih varčevalci Glavne podružnice Sarajevo v skladu s predpisi Bosne in Hercegovine prenesli na posebne račune za namen uporabe v postopku privatizacije."

1. *Zakon o načinu izvršitve sodbe Evropskega sodišča za človekove pravice v zadevi številka 60642/08*, Uradni list Republike Slovenije, št. 48/15.

9. Nadalje Zakon o ustavnem sodišču¹ v ustreznem delu določa:

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen

"(1) Ustavno sodišče je najvišji organ sodne oblasti za varstvo ustavnosti in zakonitosti ter človekovih pravic in temeljnih svoboščin.

(2) Ustavno sodišče je v razmerju do drugih državnih organov samostojen in neodvisen državni organ.

(3) Odločbe ustavnega sodišča so obvezne."

II. OCENA USTAVNOSTI IN ZAKONITOSTI PREDPISOV IN SPLOŠNIH AKTOV, IZDANIH ZA IZVRŠEVANJE JAVNIH POOBLASTIL

22. člen

"(1) Postopek za oceno ustavnosti in zakonitosti predpisov in splošnih aktov, izdanih za izvrševanje javnih pooblastil, se začne z vložitvijo pisne zahteve predlagatelja oziroma s sklepom ustavnega sodišča o sprejetju pobude za začetek postopka.

(2) Ocena ustavnosti in zakonitosti predpisov in splošnih aktov, izdanih za izvrševanje javnih pooblastil, obsega tudi oceno skladnosti zakonov in drugih predpisov z ratificiranimi mednarodnimi pogodbami in s splošnimi načeli mednarodnega prava."

23. člen

"(1) Sodišče, ki pri odločanju meni, da je zakon ali del zakona, ki bi ga moralo uporabiti, protiustaven, prekine postopek in z zahtevo začne postopek za oceno njegove ustavnosti.

(2) Če vrhovno sodišče meni, da je zakon ali del zakona, ki bi ga moralo uporabiti, protiustaven, prekine postopek v vseh zadevah, pri katerih mora pri odločanju o pravnih sredstvih uporabiti takšen zakon ali del zakona, in z zahtevo začne postopek za oceno njegove ustavnosti.

(3) Če je vrhovno sodišče z zahtevo začelo postopek za oceno ustavnosti zakona ali dela zakona, lahko sodišče, ki bi moralo pri odločanju uporabiti ta zakon ali del zakona, prekine postopek do končne odločitve ustavnega sodišča, ne da bi s posebno zahtevo tudi samo začelo postopek za oceno ustavnosti zakona ali dela zakona."

Prvi in drugi odstavek 24. člena

"(1) Pobudo za začetek postopka za oceno ustavnosti oziroma zakonitosti predpisa ali splošnega akta, izdanega za izvrševanje javnih pooblastil, lahko da, kdor izkaže pravni interes.

(2) Pravni interes je podan, če predpis ali splošni akt, izdan za izvrševanje javnih pooblastil, katerega oceno pobudnica oziroma pobudnik (v nadaljnjem besedilu: pobudnik) predlaga, neposredno posega v njegove pravice, pravne interese oziroma v njegov pravni položaj."

¹ Zakon o ustavnem sodišču, Uradni list Republike Slovenije, št. 64/07 in 109/12; angleški prevod zakona je na voljo na spletni strani ustavnega sodišča.

26. člen

"(1) Pobudo preizkusi najprej z razporedom dela določeni sodnik ustavnega sodišča, ki zbere podatke in pojasnila, potrebna za odločitev, ali naj ustavno sodišče začne postopek.

(2) Ustavno sodišče pobudo zavrne, če je očitno neutemeljena, ali če od odločitve ni pričakovati rešitve pomembnega pravnega vprašanja.

(3) O sprejetju oziroma zavrnitvi pobude odloči ustavno sodišče s sklepom z večino glasov navzočih sodnikov. Sklep o zavrnitvi pobude mora biti obrazložen.

(4) Kadar ustavno sodišče pobudo sprejme, lahko takoj nadaljuje z odločanjem o stvari sami, če je dejansko stanje pojasnjeno in če je bila ob preizkusu pobude nasprotnemu udeležencu dana možnost, da se izjavi."

43. člen

"Ustavno sodišče lahko v celoti ali delno razveljavi zakon, ki ni v skladu z ustavo. Razveljavitev začne učinkovati naslednji dan po objavi odločbe o razveljavitvi, oziroma po poteku roka, ki ga je določilo ustavno sodišče."

III. USTAVNA PRITOŽBA

Prvi odstavek 50. člena

"(1) Ustavna pritožba se lahko vloži zaradi kršitve človekove pravice ali temeljne svoboščine zoper posamični akt, s katerim je državni organ, organ lokalne skupnosti ali nosilec javnih pooblastil odločil o pravici, obveznosti ali pravni koristi posameznika ali pravne osebe, pod pogoji, ki jih določa ta zakon."

51. člen

"(1) Ustavna pritožba se lahko vloži šele, ko so izčrpana vsa pravna sredstva.

(2) Pred izčrpanjem izrednih pravnih sredstev lahko ustavno sodišče izjemoma odloča o ustavni pritožbi, če je zatrjevana kršitev očitna in če bi z izvršitvijo posamičnega akta nastale za pritožnika nepopravljive posledice."

Drugi odstavek 59. člena

"(2) Če izpodbijani posamični akt temelji na predpisu ali na splošnem aktu, izdanem za izvrševanje javnih pooblastil, za katerega ustavno sodišče oceni, da bi bil lahko protiustaven ali nezakonit, začne postopek za oceno ustavnosti oziroma zakonitosti takšnega predpisa ali splošnega akta, izdanega za izvrševanje javnih pooblastil, in odloči ob uporabi določb IV. poglavja tega zakona."

PRITOŽBA

10. Pritožnik se je ob sklicevanju na 1. člen Protokola št. 1 samega po sebi in v povezavi s 14. členom konvencije pritožil, da ni mogel dvigniti svoje "stare" devizne vloge.

PRAVO

11. Po pritožnikovem mnenju nezmožnost dviga njegove "stare" devizne vloge, ki jo je imel pri sarajevski podružnici Ljubljanske banke Ljubljana, pomeni kršitev 1. člena Protokola št. 1 h konvenciji samega po sebi ali v povezavi s 14. členom konvencije.

Te določbe se glasijo:

1. člen Protokola št. 1

"Vsaka fizična ali pravna oseba ima pravico do spoštovanja svojega premoženja. Nikomur ne sme biti lastnina odvzeta, razen če je to v javnem interesu v skladu s pogoji, ki jih določa zakon, in ob spoštovanju splošnih načel mednarodnega prava.

Ta določba pa nikakor ne omejuje pravice držav, da uveljavijo zakone, za katere menijo, da so potrebni za nadzor nad uporabo premoženja v skladu s splošnim interesom ali za zagotovitev plačila davkov, drugih prispevkov ali denarnih kazni."

14. člen

"Uživanje pravic in svoboščin, določenih s to Konvencijo, je zagotovljeno vsem ljudem brez razlikovanja glede na spol, raso, barvo kože, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, narodnostni ali socialni izvor, pripadnost narodni manjšini, lastnino, rojstvo ali kakšne druge okoliščine."

12. Pritožnik je navedel, da drugi odstavek 2. člena zakona o izvršitvi sodbe v zadevi Ališić (glej 8. odstavek zgoraj), ki vse prihranke, prenesene na privatizacijske račune, ki jih upravljajo pristojni organi Bosne in Hercegovine, izključuje iz poplačilne sheme, ni v skladu s konvencijo, kot jo razlaga Sodišče v zadevi *Ališić in dva druga proti Bosni in Hercegovini, Hrvaški, Srbiji, Sloveniji in Nekdanji jugoslovanski republiki Makedoniji* ([VS], št. 60642/08, ESČP 2014).

13. Glede na ustaljeno sodno prakso Sodišča je temeljna značilnost s konvencijo vzpostavljenega sistema varstva njegova podrejenost nacionalnim sistemom za varstvo človekovih pravic. Skrb tega Sodišča je nadzorovanje izvajanja obveznosti držav pogodbenic po konvenciji. Sodišče ne bi smelo prevzeti vloge držav pogodbenic, katerih dolžnost je zagotoviti, da se temeljne pravice in svoboščine iz konvencije spoštujejo in varujejo na nacionalni ravni. Pravilo izčrpanja notranjepravnih sredstev temelji na domnevi – izraženi v 13. členu konvencije, s katerim je tesno povezano –, da je v zvezi z zatrjevano kršitvijo na voljo učinkovito pravno sredstvo. To pravilo je torej nujni del delovanja tega sistema varstva (glej *Vučković in drugi proti Srbiji* (predhodni ugovor) [VS], št. 17153/11 in 29 drugih, 69. odstavek, 25. marec 2014).

14. Državam za svoja dejanja ni treba odgovarjati pred mednarodnimi organi, ne da bi prej imele priložnost stanje popraviti prek svojega pravnega sistema, zato morajo tisti, ki želijo uveljavljati nadzorno pristojnost Sodišča s pritožbami proti neki državi, najprej uporabiti pravna sredstva, ki jih zagotavlja notranjepravni sistem (glej *Vučković in drugi*, 70. odstavek, in

Mozer proti Republiki Moldaviji in Rusiji [VS], št. 11138/10, 115. odstavek, ESČP 2016). Sodišče znova poudarja, da ni sodišče prve stopnje; nima zmogljivosti niti ni primerno njegovi vlogi mednarodnega sodišča, da bi razsojalo v številnih zadevah, pri katerih je treba ugotoviti ključna dejstva ali izračunati denarno odškodnino – oboje bi moralo kot načelo in zaradi učinkovite prakse soditi v nacionalno sodno pristojnost (glej *Demopoulos in drugi proti Turčiji* [VS] (sklep), št. 46113/99 in 7 drugih, 69. odstavek, ESČP 2010).

15. Vendar 35. člen konvencije zahteva, da se izčrpajo le tista pravna sredstva, ki se nanašajo na zatrjevane kršitve ter so hkrati na voljo in zadostna. Obstoj takih pravnih sredstev mora biti dovolj gotov ne samo v teoriji, temveč tudi v praksi, brez česar ni izpolnjen pogoj dostopnosti in učinkovitosti (glej *Vernillo proti Franciji*, 20. februar 1991, 27. odstavek, serija A, št. 198; *Akdivar in drugi proti Turčiji*, 16. september 1996, 66. odstavek, *Poročila o sodbah in sklepih* 1996-IV; *Dalia proti Franciji*, 19. februar 1998, 38. odstavek, *Poročila* 1998-I). Poleg tega je v skladu s "splošno priznanimi načeli mednarodnega prava" v posebnih okoliščinah pritožnik lahko oproščen obveznosti izkoristiti notranjepravna sredstva, ki so mu na voljo (glej *Selmouni proti Franciji* [VS], št. 25803/94, 75. odstavek, ESČP 1999-V). Vendar Sodišče opozarja, da dvom o pričakovanem uspehu posameznega pravnega sredstva, ki ni očitno neučinkovito, ni utemeljen razlog za neizčrpanje notranjepravnih sredstev (glej *Akdivar in drugi*, navedeno zgoraj, 71. odstavek; *Brusco proti Italiji* (sklep), št. 69789/01, ESČP 2001-IX; *Grzinčič proti Sloveniji*, št. 26867/02, 84. odstavek, 3. maj 2007).

16. Sodišče končno opozarja, da je v zadevi *Hodžić proti Sloveniji* ((sklep), št. 3461/08, 4. april 2017) ugotovilo, da zakon o izvršitvi sodbe v zadevi Ališić izpolnjuje merila, določena v pilotni sodbi. Sodišče je zato od vseh tistih, ki so imeli "stare" devizne vloge na sarajevski podružnici Ljubljanske banke Ljubljana, zahtevalo, da uporabijo pravno sredstvo, ki ga uvaja ta zakon, tj. zahtevo za verifikacijo (ibid., 20. odstavek).

17. Glede obravnavane zadeve Sodišče ugotavlja, da je pritožnik vložil zahtevo za verifikacijo, vendar jo je Sklad Republike Slovenije za nasledstvo zavrnil na podlagi drugega odstavka 2. člena zakona o izvršitvi sodbe v zadevi Ališić (glej 4. odstavek zgoraj). Pritožnik je to odločitev izpodbijal pred upravnim sodiščem; 6. julija 2017 je postopek še vedno potekal (glej 5. odstavek zgoraj).

18. Sodišče tudi ugotavlja, da je združenje varčevalcev v imenu pritožnika in drugih v njegovem položaju vložilo pobudo za oceno ustavnosti zakona o izvršitvi sodbe v zadevi Ališić (glej 6. odstavek zgoraj). V pobudi je med drugim tako kot pritožnik v obravnavani zadevi trdilo, da drugi odstavek 2. člena zakona o izvršitvi sodbe v zadevi Ališić ni v skladu s konvencijo, kot jo razlaga Sodišče v zgoraj navedeni sodbi *Ališić in dva druga*. Dne 6. julija 2017 (datum zadnjih informacij, ki so na voljo Sodišču) je postopek potekal pred ustavnim sodiščem (glej 7. odstavek zgoraj), ki je pristojno za obravnavo

tega vprašanja (glej drugi odstavek 22. člena Zakona o ustavnem sodišču, naveden v 9. odstavku zgoraj). Če ustavno sodišče na koncu odloči, da pravni interes tega združenja za začetek postopka, kot je opredeljen v drugem odstavku 24. člena Zakona o ustavnem sodišču, ni podan, lahko pritožnik sam po izčrpanju drugih pravnih sredstev na nacionalni ravni vloži pobudo za oceno ustavnosti drugega odstavka 2. člena zakona o izvršitvi sodbe Ališić hkrati z ustavno pritožbo (glej drugi odstavek 59. člena Zakona o ustavnem sodišču). Glede tega Sodišče znova poudarja, da morajo pritožniki v zvezi s pritožbami, vloženimi proti Sloveniji, v skladu z njegovo sodno prakso načeloma izčrpati pravna sredstva pred domačimi sodišči in nazadnje vložiti ustavno pritožbo (glej *Kurić in drugi proti Sloveniji* [VS], št. 26828/06, 296. in 297. odstavek, ESČP 2012, in *Bradeško in Rutar Marketing d.o.o. proti Sloveniji* (sklep), št. 6781/09, 32. odstavek, 7. maj 2013).

19. To pritožbo je zato treba zavreči na podlagi prvega in četrtega odstavka 35. člena konvencije kot preuranjeno.

Iz teh razlogov Sodišče soglasno

*razglaš*a, da pritožba ni dopustna.

Sestavljeno v angleškem jeziku in poslano 28. septembra 2017.

Andrea Tamietti
namestnik sodnega tajnika

Vincent A. De Gaetano
predsednik